

Masarykův ústav a Archiv Akademie věd České republiky, v. v. i.,
Státní oblastní archiv v Praze a
Muzeum Podblanicka, p. o.,

pořádají konferenci

Mezi obcí a státem.

Fenomén okresní samosprávy v českých zemích 1848–2002

(u příležitosti 140. výročí úmrtí Karla Drahotína Villaniho, prvního starosty okresu Benešov)

17. – 18. října 2023

Karel Drahotín Villani (1818–1883) byl český šlechtic a politik, který je sice znám jako vůdce ozbrojeného sboru Svornost v revolučním roce 1848, mnohem výraznější stopu však zanechal coby poslanec říšské rady i zemského sněmu a také představitel volené samosprávy. V roce 1865 se stal prvním starostou samosprávného okresu Benešov a zůstal jím až do roku 1869, kdy jeho opětovné volbě odmítl císař udělit své potvrzení. Villani je tak jedním ze „zakladatelské generace“ okresních starostů, kteří svými postoji, myšlenkami a zkušenostmi formovali nový mezistupeň veřejné správy mezi obecní a zemskou úrovní.

Okresní správa představovala od poloviny 19. století progresivní a nesmírně efektivní nástroj státní správy, který měl být od počátku rozšířen, podpořen a jistým způsobem i legitimizován svojí samosprávnou dimenzí. Původní záměr ministra vnitra Franze Stadiona se nicméně v případě zavedení okresní samosprávy realizoval až v polovině 60. let. Ačkoliv tehdy možnosti dané zákonem využilo jen několik zemí tzv. Předlitavska, představuje tento dvoukolejný model zajímavou a výzkumem dosud prakticky úplně opomíjenou stránku vývoje moderní veřejné správy ve střední Evropě. Okresní samospráva se rychle stala nejen důležitým faktorem regionálního vývoje a spolupráce, ale i základnou volební a politické agitace politických stran či oporou pro budoucí dosažení státní samostatnosti. V meziválečném období byly sice význam a role okresní samosprávy výrazně oslabeny, nicméně po roce 1945 se stala – byť v prostředí totalitního státu hodně formálně – znovu důležitým prvkem reformovaného správního systému. V různých podobách a s různými kompetencemi tak okresy – a s nimi i různě silné prvky okresní samosprávy – fungovaly téměř jeden a půl století. O jejich významu a úspěšnosti ostatně dodnes svědčí hluboce zakotvené povědomí o okresní správě, byť tato je reálně již dvě desítky let minulostí.

Uvítáme zejména příspěvky z oblasti **okresní** samosprávy, případně se zřejmou kontinuitou s ní. Dále příspěvky obecné či teoretické. To vše v dlouhém časovém rozsahu od druhé poloviny 19. století po současnost.

Tematické okruhy:

- Nové formy samosprávy a jejich recepce
- Vztah státní správy a okresní samosprávy
- Právní a ideové základy okresní samosprávy
- Postavení okresní samosprávy v rámci veřejné správy a vztah k dalším samosprávným úrovním
- Úřední praxe okresních samosprávných orgánů
- Podnikání/ekonomika a okresní samospráva
- Elity versus okresní samospráva
- Osobnosti okresní samosprávy

Návrhy příspěvků s názvem referátu a stručnou anotací v rozsahu cca 15 řádků zasílejte do 20. června 2023 Miroslavě Breburdové na adresu miroslava.breburdova@soapraha.cz. Výběr příspěvků provede organizační výbor, autoři budou osloveni počátkem července 2023.

S otázkami týkajícími se organizačních záležitostí se prosím obraťte na vedoucího Státního okresního archivu Benešov Michala Sejka: michal.sejk@soapraha.cz.